

Predkladacia správa

Ministerstvo financií SR predkladá na rokovanie vlády Návrh rozpočtového plánu Slovenskej republiky na rok 2023. Tento dokument reflektuje údaje uvedené v Návrhu rozpočtu verejnej správy. Analytickým spôsobom prezentuje fiškálny vývoj v aktuálnom roku, predpokladaný vývoj ekonomiky ako aj rozpočtovú politiku a opatrenia do roku 2025. S termínom do 15. októbra sa predkladá aj Európskej komisii v rámci procesu európskeho semestra.

Rozpočet na najbližšie roky bude naďalej poznačený potrebou reagovať na najurgentnejšie výzvy. Po miernej stabilizácii situácie súvisiacej s dôsledkami pandémie COVID-19 a ozbrojeným konfliktom na Ukrajine sa do popredia dostáva energetická kríza. Rast cien energií je v trhovom prostredí tak vysoký, že ich plné premietnutie do ekonomiky by viedlo k navýšeniu nákladov domácností, firiem a verejnej správy zhruba až o 24 miliárd eur. To by zodpovedalo takmer štvrtine výkonu celej ekonomiky resp. polovici rozpočtu verejnej správy. Ide tak o bezprecedentný šok ako pre ekonomiku, tak aj pre samotné verejné financie.

Dvojciferná inflácia sa postupne prejaví naprieč všetkými sektormi ekonomiky. Invázia ruských vojsk na Ukrajinu spôsobila nedostatok niektorých komodít a energií na globálnom trhu, čo viedlo k zvyšovaniu cien. Napriek tomu slovenská ekonomika v roku 2022 ešte posilní o 1,9 % a nezamestnanosť sa mierne zníži. V budúcom roku však už bude vplyv rastu cien výrazný. Reálne mzdy klesnú druhý rok po sebe a s nimi aj miera úspor a spotreba domácností. Dynamika rastu HDP zvolní na 0,6 %. Trh práce bude stagnovať a oživenie príde až s rokom 2024.

Deficit hospodárenia verejnej správy môže v tomto roku dosiahnuť 5,0 % HDP, čo je približne na úrovni posledných dvoch rokov. Náklady pandémie sú síce oproti minulému roku tretinové, avšak novou výzvou sa stáva potreba kompenzácií vysokej inflácie. Zatiaľ boli prijaté opatrenia najmä pre dôchodcov a v menšej miere pre najviac zraniteľné skupiny obyvateľstva. Základný odhad deficitu počíta s tým, že ešte v tomto roku budú prijaté zatiaľ nešpecifikované dodatočné opatrenia v objeme 0,6 % HDP, kompenzujúce vysoké ceny energií pre súkromné podniky a subjekty verejného sektora. Príjmové opatrenia z dočasnej regulácie nad-získov budú financovať približne tretinu z týchto nákladov. Základný scenár odhadu deficitu je naďalej spojený s veľkou neistotou, no prevažujú skôr pozitívne rozpočtové riziká. Doterajšie čerpanie výdavkov k septembru je pomalšie než rozpočtový plán a naznačuje, že deficit by mohol skončiť nakoniec aj výrazne nižší.

Vzhľadom na vyhliadky stagnujúcej ekonomiky plánuje vláda budúci rok približne neutrálnu fiškálnu politiku, no pri významnom objeme jednorazových kompenzácií pre domácnosti, firmy a verejnú správu. Rozpočet počíta na budúci rok s približne rovnakou úrovňou trvalého deficitu oproti úrovni aktuálneho roka. Popri tom sa vytvára priestor na dočasné opatrenia vo výške vyše 3 % HDP. Tie budú súvisieť prevažne s novými schémami tlmiacimi dôsledky rastu cien energií, najmä pre firmy a aj pre domácnosti. Domácnostiam bude od budúceho roku tlmieť nárast výdavkov na energie aj dohoda so Slovenskými elektrárnami o stabilizácii cien a tiež využitie rezervných zásob plynu. Časť nákladov vlády môže byť prefinancovaná z dočasnej regulácie tzv. nad-získov a prípadne aj presmerovaním nevyužitých eurofondov.

Dlh v pomere k výkonu ekonomiky bude v inflačnom prostredí napriek vyšším deficitom klesať. Pre rok 2023 sa očakáva pokles dlhu z minuloročných 62,2 % na 57,8 % HDP. Následne, po miernom zvoľnení inflácie, klesne zadlženie do roku 2025 o ďalší percentuálny bod, resp. až 3 body za predpokladu znižovania deficitu podľa plánov vlády. Stanovený plán konsolidácie si vyžiada zatiaľ nekonkretizované opatrenia za takmer 2 miliardy eur. Nejasnou však ostáva situácia okolo dlhovej brzdy. Bez jej novely bude potrebné predstaviť na rok 2024 vyrovnaný rozpočet, teda skokovité utiahnutie rozpočtu s trojnásobnou potrebou úsporných opatrení.

Popri krátkodobých výzvach je potrebné reagovať aj na tie dlhodobé, čo je obsiahnuté najmä v reformách Plánu obnovy a odolnosti. Dlhodobá udržateľnosť verejných financií sa nachádza v pásme vysokého rizika. Parlament schválil reformu I. piliera, ktorá obsahuje opatrenia znižujúce budúce výdavky dôchodkového systému, ale aj zvýšenie tých súčasných najmä kvôli rodičovskému bonusu. Vláda schválila tiež reformu II. piliera, ktorá zlepšuje efektívnosť zhodnocovania dôchodkových úspor cez preddefinované stratégie investovania. V oblasti zvyšovania kvality ľudského kapitálu bude dôležitá aj implementácia povinného predprimárneho vzdelávania, či postupné zavádzanie kurikulárnej reformy a zmien v oblasti vysokého školstva. S cieľom zvýšiť príliv vysokoškolsky kvalifikovanej pracovnej sily sa pripravuje aj zjednodušenie procesov v rámci pobytovej a pracovnej legislatívy. Vznik centier excelentnosti podporí prepojenie odborného vzdelávania a trhu práce. V oblasti sociálnych politík pokračujú aktivity pre integráciu rómskych komunít v oblasti vzdelávania, zdravia, bývania a zamestnanosti. Opatrenia na zvyšovanie produktivity sa zamerajú na rast celkových investícií do vedy a výskumu, podporu digitalizácie dobudovaním infraštruktúry v oblastiach nepokrytých trhom, zlepšovanie digitálnych zručností a vybudovanie efektívnej elektronickej verejnej správy. Bude sa zároveň pokračovať v reforme riadenia investícií, ktorá má za cieľ zvýšiť spoločenskú návratnosť projektov a zrýchliť a sprehľadniť investičný proces. Podnikateľské prostredie pozitívne ovplyvní znižovanie administratívnej záťaže a odstraňovanie neefektívnych regulácií.

Návrh rozpočtového plánu vychádza z návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2023 až 2025. Príprava materiálu je súčasťou požiadaviek vyplývajúcich z legislatívy Európskej únie. Prezentuje vývoj fiškálnej pozície, predpokladaný vývoj ekonomiky a popis opatrení rozpočtovej politiky na dosiahnutie stanovených cieľov v strednodobom horizonte. Európska komisia následne vydá k rozpočtovému plánu stanovisko.